

Bogumiła Jarka**Wizytator ds. ewaluacji, Kuratorium Oświaty w Warszawie, Delegatura w Ostrołęce**

Refleksje z pobytu w Niemczech

Dnia 5 czerwca 2011r. dziesięcioosobowa grupa wyruszyła do Niemiec na piątą wizytę studyjną wizytatorów ds. ewaluacji. Podczas wizyty odbyły się spotkania z przedstawicielami władz oświatowych, szkół, uczelni wyższych oraz instytucji prowadzących ewaluację oraz kształcenie nauczycieli. Każdego dnia pogłębialiśmy naszą wiedzę na temat działań edukacyjnych prowadzonych w Niemczech, a w szczególności w Saksonii i Saksonii- Anhalt. Głównie interesowała nas zewnętrzna ewaluacja w niemieckim systemie oświaty w kontekście autonomii poszczególnych landów. System szkolnictwa w Niemczech tworzy dość skomplikowaną strukturę, co jest konsekwencją federacyjnego charakteru tego państwa. Kompetencje w dziedzinie oświaty podzielone są między państwo i Landy. Każdy Land posiada własne Ministerstwo Oświaty (Kultusministerium). Władze oświatowe danego Landu odpowiadają więc za politykę edukacyjną na swoim terenie. Podczas codziennych spotkań podsumowujących rozmawialiśmy na temat różnic i podobieństw występujących pomiędzy saksońskim, a polskim systemem nadzoru.

Po długiej podróży, na dworcu kolejowym w Halle w Saksonii-Anhalt powitał nas prof. Hartmut Wenzel, który bardzo troskliwie zaopiekował się naszą grupą. Pierwszego dnia wizyty prof. Wenzel wprowadził nas w system edukacji w Niemczech. W swoim wystąpieniu profesor skierował naszą uwagę na Fundację A. H. Franckiego. Instytucja ta od ponad 300 lat zajmuje się kształceniem i edukacją. Obecnie Fundacja obok części muzealnej, realizuje zgodnie z zamysłem swojego fundatora szereg projektów edukacyjnych. Na jej terenie, obejmującym kilkanaście hektarów, funkcjonują: wydział teologiczny i pedagogiczny Uniwersytetu w Halle oraz publiczne gimnazjum i szkoła muzyczna. Fundacja prowadzi Dom Pokoleń będący miejscem opieki nad ludźmi w podeszłym wieku. Dzięki Fridericke Lippodd mieliśmy okazję zwiedzić część muzealną Fundacji. Szczególnie zainteresował nas „Gabinet Osobliwości” oraz biblioteka z doskonale zachowanymi woluminami oprawionymi w skórę. Miłym zaskoczeniem było to, iż nasza przewodniczka po muzeum bardzo dobrze mówiła po polsku. Dowiedzieliśmy się również, że na terenie Fundacji, stowarzyszenie rodziców założyło szkołę podstawową działającą według metod Marii Montessori.

W Saksonii- Anhalt, tak jak w Polsce obowiązek szkolny obejmuje dzieci i młodzież w wieku od 6 do 18 lat. Kolejne etapy kształcenia to:

1. przedszkole (Kindergarten), w Saksonii funkcjonują bezpłatne i nieobowiązkowe instytucje opieki nad dziećmi odpowiadające polskiemu żłobkom i przedszkolom.

PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP III

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim i Erą Ewaluacji Sp. z o.o. w ramach

III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

2. szkoła podstawowa (die Grundschule), jest pierwszym etapem szkolnej edukacji dziecka. Nauka w szkole podstawowej rozpoczyna się w wieku 6 lat i trwa 4 lat (w niektórych Landach np. w Berlinie 6 lat).

Po ukończeniu szkoły podstawowej, najlepsi uczniowie (ok. 40%) kontynuują naukę w 8-letnim gimnazjum (das Gymnasium) (klasy 5-12), które kończą się maturą (das Abitur) umożliwiającą podjęcie nauki na Uniwersytecie. Pozostali (45%) uczą się w szkole II stopnia (Sekundarschule). Około 7 % uczniów w Saksonii uczęszcza do szkoły zbiorczej (Gesamtschule). Funkcjonują również Centra Kształcenia Specjalnego.

Kolejny dzień wizyty to spotkanie w Instytucie ds. Jakości w Szkołach oraz Kształcenia Nauczycieli (LISA). Przedstawiciel Instytutu Pani Seymer omówiła zasady i praktyki zewnętrznej ewaluacji szkół w Saksonii- Anhalt. Mieliśmy możliwość porównania zasad ewaluacji prowadzonej przez saksońskich kolegów i przez nas. Ewaluacja prowadzona jest według określonych procedur, stosowane są wystandaryzowane narzędzia badawcze. Badanie prowadzi się w określonych obszarach. Procedury określają również terminy badań oraz prezentacji raportu. Porównywalne jest również to, że raport nie zawiera zaleceń i rekomendacji. Wyniki ewaluacji- raport przekazywany jest tylko szkole, która decyduje komu wyniki ewaluacji przedstawi. Bardzo zainteresowało mnie wystąpienie inspektorów sprawujących nadzór nad szkołami podstawowymi i gimnazjami, którzy przedstawili funkcję i rolę inspektoratu ewaluacji zewnętrznej. Omówili dokładnie, w jaki sposób wykorzystywane są wyniki raportu z ewaluacji zewnętrznej. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż w przypadku uzyskania przez szkołę słabych wyników, uruchamiane jest wsparcie ze strony nadzoru pedagogicznego, który pomaga wytyczyć cele i kierunki dalszego rozwoju i jednocześnie monitoruje ich realizację.

Z okazji Jubileuszu 20- lecia Instytutu LISA uczestniczyliśmy w konferencji na temat jakości szkół i szkolenia nauczycieli. Uroczystego otwarcia dokonał dr Siegrfried Eisenmann- szef Instytutu.

Profesor Hartmut Wenzel zaprosił nas do Lipska w Saksonii. Na Uniwersytecie spotkaliśmy się z przedstawicielem Saksońskiego Instytutu Oświatowego (SBI) oraz pracownikami naukowymi uczelni. System oświatowy w Saksonii jest podobny do systemu oświaty w Saksonii- Anhalt. Problemem dla władz oświatowych jest brak nauczycieli oraz mała liczba osób podejmujących studia pedagogiczne. Ewaluacja zewnętrzna prowadzona jest przez pracowników SBI według określonych procedur i metod. Władze oświatowe Saksonii założyły, że do 2012r. wszystkie szkoły w Saksonii zostaną zewaluowane (ewaluacja zewnętrzna prowadzona jest od 2007r.). Szkoła otrzymuje raport z ewaluacji. Spełnianie kryteriów w raporcie ilustrowane jest kolorami, np. kolor zielony- bardzo wysoki poziom spełniania kryterium, kolor czerwony informuje o niskim poziomie spełniania kryterium i obowiązku podjęcia działań w celu wyeliminowania braków. Po otrzymaniu raportu każda szkoła zobowiązana jest do wyznaczenia celów dalszego rozwoju i przekazania ich wizytatorowi szkoły. Jedną z naszych koleżanek uczestniczącą w wizycie studyjnej podzieliła się z saksońskimi badaczami-ewaluatorami naszym dorobkiem i doświadczeniami w zakresie ewaluacji zewnętrznej.

PROGRAM WZMOCNIENIA EFEKTYWNOŚCI SYSTEMU NADZORU PEDAGOGICZNEGO I OCENY JAKOŚCI PRACY SZKOŁY ETAP III

Projekt realizowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w partnerstwie z Uniwersytetem Jagiellońskim i Erą Ewaluacji Sp. z o.o. w ramach

III Priorytetu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 3.1 współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Bardzo ciekawym doświadczeniem był pobyt w szkołach. Pierwszą ze szkół, którą odwiedziliśmy było Gimnazjum w Landsberg. Gimnazjum jest szkołą liczącą około 600 uczniów, liczba uczniów w oddziale wynosi od 26 do 28 uczniów. Uczy w nim 60 nauczycieli, którzy zatrudnieni są jako urzędnicy państwowi (pensum 25 godzin) lub nauczyciele (pensum 23 godziny). Uczniowie klas V do X otrzymują oceny, natomiast od klasy XI do XII stosowana jest punktacja. Uczniowie tego Gimnazjum uczestniczą w różnych projektach edukacyjnych. Jednym z nich, który mnie osobiście zainteresował jest projekt pod nazwą „Cyrk”. Celem tego projektu jest rozwijanie u uczniów pewności siebie, komunikowania się ze sobą i wzajemnego poznania się. Szkoła współpracuje z firmami lokalnymi, które przygotowują uczniów do wejścia na rynek pracy. Dyrektor Gimnazjum podzieliła się z nami swoimi doświadczeniami w zakresie prowadzonej w Gimnazjum w Landsberg ewaluacji zewnętrznej. Raport, który otrzymała szkoła zawierał następujące elementy: opis szkoły, warunki uczenia się i nauczania, porównywanie osiągnięć uczniów, profesjonalizm nauczycieli, ocenę pracy kierownictwa szkoły oraz opis atmosfery i kultury w szkole. Raport ten Pani Dyrektor zaprezentowała rodzicom, uczniom i nauczycielom.

Inną szkołą była, wspomniana już, Szkoła Podstawowa w Halle założona przez stowarzyszenie rodziców. Pracuje ona metodą Marii Montessori. W szkole uczy się obecnie 168 dzieci. Pracuje w niej 13 nauczycieli, 4 pedagogów specjalnych, 4 pedagogów ogólnych, 10 wychowawców oraz 4 wolontariuszy lub młodych ludzi ze służby cywilnej. Etat nauczyciele w tej szkole wynosi 27 godzin. Szkoła oferuje rozszerzony program z niektórych przedmiotów. Według dyrektora „ w procesie nauczania nauczyciel nie jest w centrum- jest tłem”. Szkoła wyposażona jest w profesjonalne pomoce naukowe i dydaktyczne wspierające proces nauczania i wychowania. Zachwyciło mnie wyposażenia świetlicy szkolnej.

Podczas wizyty studyjnej mieliśmy również możliwość zwiedzania miast, w których gościliśmy: Halle, Lipsk i Berlin. Zachwycił mnie rynek z zabytkowymi budowlami w Halle, Brama Brandenburska w Berlinie i wiele innych miejsc. Warto odwiedzić te miasta!

Myślę, że w tym miejscu należą się podziękowania pracownikom projektu, a w szczególności Hani i Laurze, za profesjonalną organizację wizyty studyjnej w Niemczech.